

Collegegeldkrediet

Minister Plasterk heeft aangekondigd dat studenten in de eerste vijf jaar van hun studie bij de rijksoverheid telkens een langlopende lening mogen sluiten om hun jaarlijks verschuldigde collegegeld (1500 euro) te betalen.¹ De tijd die ze nodig hadden om via bijbaantjes dat geld te verdienen, kunnen ze nu in hun studie steken. Hun risico op studievertraging wordt aldus gereduceerd. Door zo'n (rentedragende!) lening verhoog je evenwel de studieschuld die je later zal moeten terugbetalen. Dat is geen probleem als je zodoende in de officiële opleidingsduur het diploma kunt verwerven. Maar voor hoevelen is dat weggelegd?

In de Nederlandse hogeronderwijspolitiek gaat men consequent van de fictie uit dat iemand die fulltime studeert, in staat is de opleiding in de officiële cursusduur te voltooien. Voor het gemak vergeet men dan eventjes dat heel wat studenten omzwaaien naar een andere opleiding. De aanvankelijke studie bleek toch te hoog gegrepen. Hun studieloopbaan duurt dan al gauw een jaar langer dan die van hun medestudenten. Welnu, zeggen de politici, dat is de reden dat we een hoog collegegeld vragen. Dat hoge collegegeld geeft aanstaande studenten een prikkel om meteen de studie te kiezen die optimaal bij hen past. Aan het extra studiejaar dat ze nodig hebben om hun ongefundeerde studiekeuze te herzien, hangt een prijskaartje: 1500 euro collegegeld.

We laten de studiekeuze problemen hier even rusten, want ze vallen in het niet bij een immens probleem dat politici zorgvuldig buiten ons aller gezichtsveld houden. We kijken hier uitsluitend naar de 'potentieel geschikte studenten'. Is het hun inderdaad mogelijk om hun opleiding in de officiële cursusduur te doorlopen en voltooien? Het volgen van een opleiding kost 1680 uur per cursusjaar (60 studiepunten à 28 uur), maar dat geldt uitsluitend voor de *gemiddelde* student. De helft van de studenten heeft méér dan 1680 uur nodig. Geen probleem, zeiden de politici toen dat ter sprake kwam, dan moeten die studenten méér uren per week en/of méér weken per jaar in hun studie steken. En als ze dat niet willen, dan hangt daar een dik prijskaartje aan: 1500 euro collegegeld voor een extra studiejaar.

Het is evenwel geen kwestie van *niet willen*, maar van *niet kunnen*. De opleidingsprogramma's zijn niet afgestemd op studenten die qua beginniveau of leersnelheid onder het gemiddelde zitten. Deze studenten lopen automatisch vertraging op, ook al doen ze nog zo hun best om het programma bij te benen. Ze worden door de politici gestraft omdat ze lui zouden zijn of een verkeerde studie zouden hebben gekozen. Maar daarmee worden niet de werkelijke boosdoeners gestraft. In werkelijkheid zouden de universiteiten en hogescholen moeten worden gestraft omdat ze hun programma's onvoldoende afstemmen op verschillen in beginniveau en leersnelheid.

Nee, zeggen de universiteiten en hogescholen daar klopt geen snars van: het ligt aan de studenten met al hun bijbaantjes. Niemand zal ontkennen dat vele studenten bijbaantjes hebben en geen veertig uur per week studeren. Dat kan deels worden toegeschreven aan die gelukkige 50%: de meest getalenteerden hebben geen veertig uur per week nodig om goede studieresultaten te behalen. Maar voor bijna alle studenten geldt: bij de start van hun studie beginnen ze met goede moed, - en zonder bijbaantjes. De minder getalenteerden nemen pas de tijd voor bijbaantjes als ze de moed dreigen te verliezen door onvoldoende cijfers, studievertraging en gedwongen wachttijden.

Vertraagde studenten kunnen niet meer voorspellen hoe lang ze nodig hebben om het diploma te halen. Studievertraging versterkt zichzelf. Ze zijn daarom weinig geneigd zich in de schulden te steken, ook niet voor een collegegeldkrediet. Ze nemen liever een baantje om hun collegegeld te bekostigen, hoewel dat tot extra studievertraging kan leiden.

Mijn conclusie is: een hoog collegegeld in het *eerste* studiejaar werkt misschien nog preventief ter reductie van de studieduur, maar bij de huidige inrichting van het hoger onderwijs leidt een hoog collegegeld in de *volgende* studiejaar alleen maar tot een langere studieduur. Als minister Plasterk echt maatregelen wil nemen om studievertraging tegen te gaan, dan kan hij beter mikken op verlaging van het collegegeld dan op invoering van een collegegeldkrediet. Hij moet de oren niet laten hangen naar primitieve economische modellen (verhoging van de prijs van studiejaar leidt tot lagere consumptie van studiejaar). Nee, hij moet kijken naar de werkelijke effecten van het onderwijsbeleid. Het meest effectief is een onderwijsbeleid dat studievertraging aan de wortels aanpakt. Voorkom dat eerstejaarsstudenten gedemotiveerd raken:

- Zorg dat ze een studieprogramma krijgen voorgeschoteld dat ze bij een redelijke wekelijkse studieinzet met succes kunnen doorlopen.
- Zorg dus dat hun aanvankelijke, gemotiveerde studieinzet met studiesucces beloond wordt.
- Overvraag hen niet.
- Confronteer overvraagde studenten niet met de onverdiende financiële sanctie van een torenhoog collegegeld.

Deze redenering klopt niet, zullen de universiteiten en hogescholen geschrokken uitroepen. Vele studenten zijn immers ongeschikt voor de gekozen opleiding. Als de programmering aan hun beginniveau en leersnelheid wordt aangepast, worden ze in de waan gebracht dat ze op de goede weg zitten.

Maar deze vrees is ongegrond zodra men erkent dat de programmering gedifferentieerd moet worden, afgestemd op het tempo van iedere student die zich voldoende inzet. In dat geval merken ongeschikte studenten gauw genoeg dat ze in hun studietempo achterblijven bij dat van hun medestudenten en dat ze, zelfs onder optimale onderwijsomstandigheden, teveel jaren nodig zullen hebben om de opleiding te voltooien. Nadat ze een aantal programmaonderdelen in een laag tempo (doch met succes!) voltooid hebben, zullen ze naar een geschiktere opleiding uitzien, die ze vlotter kunnen doorlopen. Als ze een beetje geluk hebben kunnen ze de inmiddels behaalde studiepunten naar die nieuwe opleiding meenemen.

Iedereen blij! De docenten van de oude opleiding kunnen zich op de borst kloppen dat ze de ongeschikte student zelf tot het inzicht hebben gebracht dat hij/zij beter kan omzwaaien, terwijl hij/zij toch enige studievoortgang heeft kunnen boeken. De omzwaaiers voelen zich noch tekortgedaan noch tekortgeschoten. En de nieuwe opleiding krijgt geen moedeloze mislukkelingen binnen, maar zelfbewuste studenten die volop gemotiveerd zijn om een nieuwe start te maken.

Wes Holleman
weblog onderwijs 21-3-2007
www.onderwijsethiek.nl

¹ <http://www.minocw.nl/nieuws/35330>